

ציודה לדרך:

עלון תורני אקטואלי לילדי ישראל

יו"ל מידי שבוע עם תכנים מגוונים!

ציודה לדרך | פרשת ויגש - עשרה בטבת

גליון מס' 165 התשפ"ד

אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה, העומדים בין בים ובין ביבשה, המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרוחה ומאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה. השתא בעגלא ובזמן קריב. ונאמר אמן

בדרך הפרשה

והישיבות הם בית חיינו, ועל החי פיידוע לא נתן להחיל את המשפט 'גורו!' על פי עדות משתתפי הפגישה, הדברים הנחרצים והנוקבים, הלמו בחלל החדר. הלה נדהם, ואת הנר שהחזיק בידו, בו היו רשומים פְּרָטֵי הצעתו לגיוס בני הישיבות, הפך על צדו החלק, כאומר: 'די לי בכך'...

רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל

ואת יהודה שלח לפניו

יעקב אבינו מכין את המקום לקראת ירידתו למצרים, לארץ גשן. התורה אומרת (מו, כח): "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורת לפניו גשנה", ורש"י מביא את דברי המדרש: "להורות לפניו - לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה".

"כמנהג המדינות המתקנות"

רבי יחזקאל אברמסקי, שהיה בזמנו נשיא ועד הישיבות, עמד עמידה איתנה על שמירת הישיבות בצורתן. במוסף שבת קדש של "יתד נאמן" הוכאו עליו הספורים הבאים:

בשנת תשי"ט פנה מנכ"ל משרד הבטחון דאז, ש. פ. לכמה מראשי הישיבות בארץ הקדש ובקש לשוחח עמם אודות גיוס בני הישיבות.

רבי יחזקאל זצ"ל, שעמד בראשות משלחת ראשי הישיבות, פתח את הפגישה בדברים הללו: "האם ירשה לי להתחיל את דברי באותן מלים שהיה בדעתי לסים בהן?"

לאחר שנענה בחיוב, השמיע את דבריו בתקיפות: "באנו להגיד פה, כי הנושא הנדון אינו נתון לזכות בכלל, ואינו נתן להתפשרות. התורה היא עצם חיינו

מה ישאר מכם?!

באחד הימים נודע לרבי יחזקאל זצ"ל על פנוסה הצפוי של ועדת שרים מיחדת שמנתה בידי הממשלה לדון שוב אודות גיוס בני הישיבות. מקום הפנוס היה סודי, ומטעמים אלו אף התקיימה בדירה פרטית ולא במשרדי הממשלה.

הדבר, כאמור, גנב לאזניו של רבי יחזקאל, שעל אתר הביע את רצונו להופיע בפני חברי הוועדה ולהציג את עמדת היהדות הנאמנה.

כלם הכו בהלם מהופעתו הפתאומית בישיבה הסודית... ללא אמר ודברים שלף מכיסו כרה ש"ס קטן והחל להקריא בפניהם מדברי הגמרא בירושלמי בתענית (פ"ה ה"ה) המספרת כי כאשר אדרינוס צר על העיר ביתר, התפלל רבי אלעזר המודעי בשק ואפר והתפלל במשך שלוש שנים לשלומה, עד שכן כוויבא חשד בו כי הוא משתף פעולה עם האויב והרגו, ומיד נלקדה ביתר בידי האויב.

וכאן הרים רבי יחזקאל את קולו והמשיך: "האם אתם סבורים שהעיר חרבה כענש על כה שהרג את רבי אלעזר? לא! בר כוויבא הרג אותו משום שסבור היה שהוא 'רודה', ומשורת הדין היה עליו להרגו, ואם כה העיר לא נפלה כענש על הריגתו. סבת נפילת העיר היא, כי לכל עיר ישנה חומה שמגנה עליה. והיה אם יפיל מאן דהוא את החומה, אף אם יהיה

זה בשוגג גמור - הרי שאם יבואו אויבים על העיר, ככבשונה בנמל, פיון שאין לה חומה שתשמר עליה. תורתו ותפלולתיו של רבי אלעזר המודעי היו החומה של העיר ביתר, וברגע שפסקה זכותו, שוב לא הייתה חומה לעיר - ומיד נפלה".

כשהוא נרגש כלו הוסיף רבי יחזקאל ואמר: "כה היא ההנהגה בימינו. מצד הטבע, ארץ ישראל היא מקום סכנה, וכיון שפקוח נפש דוחה את כל התורה כלה, אסור ליהודי לגור בארץ הזו. הסבה שאנו פן חיים כאן בארץ היא, משום שיש כאן ברוה ה' מרכז של לומדי ומקיימי התורה, והם מהווים הגנה וחומה מפני הסכנות שאורבות לנו כאן. רק על זה אנו מסתמכים. ביום שאתם תגידו שכאן בארץ אי אפשר להתמסר לתורה בשלמות - אוציא מכתב שאסור לשום יהודי לגור בארץ ישראל מפני פקוח נפש, ומתן לחלל שבת בכדי לברח מכאן, כי זה פקוח נפש..."

את דבריו הנוקבים סים בקריאה: "בני הישיבות הקדושות הם רבי אלעזר המודעי של ימינו, אם חלילה תכעטו בהם - מה ישאר מכם?!"

ההגנה מטילים

בספר "רבנו האור לציון" מספר רבות על חרדתו של רבי בן ציון אבא שאול למען תורתם הקדושה של תינוקות של בית רבן. עיניו היו משוטטות על יסוד

רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל

האחד טען: "אני יותר ותיק ממך! אתה הוא זה שצריך לפתח את הדלת". והשני טען לעמתו: "אתה יושב קרוב יותר לדלת. אתה צריך לעשות את העבודה". "מה הפעיה", אמר רבי בן ציון: "נמכר את המצוה!" "למכור?!", התפלאו השניים. "למה הפוננה?". והרב הסביר: "כמו שמוכרים את פתיחת ההיכל לבילי יום הכפורים, לפני כל נדר, ומתחרים עליה בדרמים מרבים, כך חשובה פתיחת דלת הטנדר ואף יתרה עליה. כי בהיכל יש ספרי תורה, וכאן יש ילדים זכים וטהורים הנוסעים ללמוד תורה! אשרי מי שזכה במצוה נשגבה זו!".

כשמעם דברים ברורים וחדים יוצאים מפיו של גאון ישראל, הפכו טענותיהם. הראשון הזדרז לומר: "אני אפתח, שאני ותיק יותר".

"לא, אני אפתח כי אני הקרוב לדלת", מכה השני. "האמת והשלום אהבו", הכריע רבנו. "נעשה פשרה: בימים הזוגיים אתה, ובשאר הימים הוא!" ושני המלמדים יצאו מרצים...

מי צריך לשלם, אתה או המנהל?

וספור דומה: פעם באו לפני רבי בן ציון מנהל תלמוד תורה ובעל חברה הסעות. בזמנו הם סכמו על מספר קבוע של תלמידים, וברבות הזמן גדל התלמוד תורה ובקשו לצרף עוד ילדים להסעה. מקום היה, אה בעל

תלמודי תורה בכל מקום, בארץ ומחוצה לה. כשחזרו מקרביו מארצות שונות, בראש ובראשונה התענגו: "מה מצב הדת שם? פתחו שם כבר תלמוד תורה?... בתקופה בה נורו מטחי ירי של טילים מבירת לבנון על קרית שמונה, שמע הרב שבעיר אין חיידר ואמר: "מה הפלא? הרי כתוב בפרמ"ם (הלכות תלמוד תורה ב, א) שעיר שאין בה תינוקות של בית רבן, מחרימים את אנשי העיר עד שיושיבו בה מלמדי תינוקות, ואם לא הושיבו - מחריבים את העיר, שאין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן. שיפתחו תלמוד תורה!" אמר בהתרגשות. וכשפניו זורחות באור יקרות, טפח בידו על השלחן ואמר: "ואני מבטיח שכל זמן שהתלמוד תורה יהיה קיים - לא יפלו טילים בעיר". כעבר כמה שנים גברה המתיחות בגבול לבנון, שוב החלו לנחת טילים על העיר. תלמיד, שזכר את הבטחתו של רבי בן ציון, התקשר לברר אם התלמוד תורה עדין קיים, ונענה: "לא מזמן הוא נסגר. המבנה עבר לרשות הצבא ומשמש כבית ספר לילדי חילי צבא דרום לבנון".

מי יפתח את הדלת?

פעם אחת התקיים לפניו דין תורה בין שני מלמדים. ברכב ההסעות, שהסיע ילדים לתלמוד תורה, נסעו גם שני המלמדים. בכל תחנה היו צריכים לקום, לפתח את הדלת וללוות את הילדים היוצאים שיעלו למדרכה.

ההסעה דרש העלאתה במשכרת. ומנהל התלמוד תורה טוען ששכרו נקבע לפי נסיעה ולא לפי נוסעים! מה בכך אם יעלו עוד כמה ילדים באותן תחנות... שמע רבנו את הצדדים, פנה לבעל ההסעה, ושאל: "ספר תורה של 'כל נדר' בליל כפור אתה קונה?" "בדאי, מה השאלה", השיב. "בכמה?", שאל הרב. "תלוי, לפי התחרות". "דע לה", אמר הרב "בכל פעם שאתה פותח את הדלת לילדים, זה כמו פתיחת ההיכל בליל יום כפור. סיוע לילד בעלותו להסעה, זה כמו הוצאת ספר תורה של 'כל נדר'! ובכן, מי צריך לשלם על כך, אתה או המנהל?!" (רבי שלמה לוונשטיין שליט"א - מתוק האור יוסף הצדיק)

"כל" דברי יוסף - ג' סימנים שלח לו ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמינו להם; וידברו אליו את כל דברי יוסף (מה, כו-כז)

אגיד לכם א געוואלדיגער דרוש, יקר מזהב ומפו רב, ששמעתי מרבי יצחק הויברמן מרעננה. הקשיבו נא בסבלנות ותצאו ברכוש גדול:

יוסף חשש שמיד כשישמע אביו שהוא חי ומושל בכל ארץ מצרים - שוב יקרע קריעה וישב עליו שבועה, כי יאמר: אם יוסף מושל בכל ארץ מצרים, כנראה שירד לגמרי ממעלתו הרוחנית, הוא כבר לא יוסף הצדיק... יוסף רצה שמיד, ברגע הראשון של הבשורה, ידע אביו שנשאר בצדקו, וחלילה, לא פגם. לכן שלח לו שלשה סימנים, והדבר מדיק בלשון הפסוקים, שכן במשניות סוף מסכת פרה מבאר, שלא מוצאים את הבטוי "כל" בפחות משלשה דברים, וכאן, אחרי "ויפג לבו כי לא האמינו להם" נאמר: "וידברו אליו את כל דברי יוסף", הרי ששלח לו שלשה סימנים, כדלהלן:

א. ידוע שישראל נגאלו ממצרים, בזכות שלא שנו את שמם, לשונם וילבושם.

ב. במדרש (ילקו"ש פרישת מקץ רמז קמח) מספר: לפני שיצא יוסף מבית אסורים בא המלאך גבריאל ולמדו שבועים לשון, שבועים שפות, "ולא הוה גמיר" - הוא לא קלט את השפות הללו, היפנית, הצרפתית והאנגלית... לא נכנסו לראשו של יוסף כאלו שטיות.

מה עשה גבריאל? "הוסיף לו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר: 'עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע' - הוסיף לו את האות ה', וקראו "יהוסף", וכה למד את כל שבועים השפות בפעם אחת.

ג. ידוע שדוד המלך היה נפל, לא היו לו שנות חיים משל עצמו. מנין, אפוא, חי שבועים שנה? - דעה אחת בחז"ל - הוא קבל שבועים שנה מאדם הראשון, שחי תשע מאות ושלשים שנה במקום אלה שהיה אמור לחיות.

הזהר הקדוש מביא שיטה נוספת, שאברהם, יעקב ויוסף נתנו לו שבועים שנות חיים [יצחק לא יכול היה לתת מחמת ענינים עמקים שאין כאן המקום לפרטם]. אברהם נתן חמש שנים, יעקב נתן עשרים ושמונה שנים, יוסף היה צריך לחיות כמו אביו - מאה ארבעים ושבע שנים, וחי רק מאה ועשר - יוצא שהוא נתן לדוד המלך שלשים ושבע שנים. סה הכל שבועים שנה.

אלו, אם כן, שלשת הסימנים שיוסף הצדיק שולח לאביו:

סימן ראשון: "אני יוסף" - פרעה היה הרי נתן לי שם יפה, מודרני, "צפנת פענח", משהו עולמי, כלם היו מתברכים בכזה שם, האומר כי בעל השם ידע הכל. אבל לי זה לא נוגע, אני יוסף, לא משנה את השם. נשארתי יוסף.

סימן שני: "העוד" - ה' עוד. הקב"ה הוסיף לי את האות ה' ואני נקרא "יהוסף". ואם, חלילה, הייתי מדרדר מהדרגה היהודית, הקב"ה לא היה מוסיף לשמי את האות ה'.

סימן שלישי - "אבי חי". ידוע לי שעלי לתת שנים לדוד המלך. אם הייתי פגום - דוד לא היה לוקח את השנים שלי, ואם כן - אבי, יעקב, צריך היה לתת עוד מהשנים שלו וכבר לא היה חי. אם "אבי חי" - זה סימן שאני יוסף נשארתי בצדק, ואתה, יעקב, לא צריך להוסיף לדוד עוד מהשנים שלך.

פלאי פלאים!

(רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל - יחי ראובן)

בְּדֶרֶךְ הַיּוֹם

עֲשֵׂרָה בְּטִבֵּת - יוֹם דֵּין שֶׁל הַחֶרֶב
ה"חַתֵּם סוֹפֵר" בְּדֶרֶשׁוֹתָיו מְאָרִיךְ בְּדִבְרֵי ה"אֲבוֹדֶרְהֵם",
שֶׁעַל פִּי שִׁיטְתוֹ, אִם עֲשֵׂרָה בְּטִבֵּת חָל בְּשַׁבָּת - מִתְעַנִּים
גַּם בְּשַׁבָּת!

אוֹמֵר ה"חַתֵּם סוֹפֵר": **מִדּוּעַ קִבְּעוּ תַעֲנִיית עַל עֲצָם
הַמְצוֹר, הֲרִי לֹא אָרַע בּוֹ שׁוֹם דְּבַר מִמְּשִׁי? וְהֲלֹא
הָיוּ עוֹד זְמַנִּים שִׁירוּשָׁלַיִם הִיָּתָה בְּמַצוֹר, כְּמוֹ בַיָּמֵי
פְּרַעְיָה נֹכַח וְכַדוּמָה, וְלֹא קִבְּעוּ בּוֹ תַעֲנִיית לְדוֹרוֹת?
אֶלֶּא, הִיָּתָה נִקְדָּה מִיַּחַדָּת בְּמַצוֹר שֶׁל מֶלֶךְ בְּבַל עַל
ירוּשָׁלַיִם. אוֹמֵר הַנְּבִיא יְחִזְקִיאֵל: "סִמָּה מֶלֶךְ בְּבַל אֵל
ירוּשָׁלַם בְּעֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה", וּבְאוֹתוֹ יוֹם שִׁסְמָה מֶלֶךְ
בְּבַל לְמַטָּה עַל יְרוּשָׁלַיִם, הִתְכַּנְּסוּ בַשְּׁמַיִם בַּיַּת דֵּין
שֶׁל מַעֲלָה וַיִּשְׁבוּ בְּדִין לְדוֹן בְּדִינָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֱלוֹ
מִזְמִינִים אֱלוֹ מִשְׁמַאֲלִילִים. וְזֶהוּ פֶשֶׁר הַתְּאֲרָכוֹת הַמְצוֹר
שֶׁנִּמְשָׁף בְּשִׁנְתָיִם וּמְחֻצָּה, שֶׁבְּכָל אוֹתָהּ עַת עֲדִין לֹא
הִכְרַע דֵּינָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁהִכְרַע לְכַף חוֹבָה וּגְבָרָה
יַד הַמִּשְׁמַאֲלִילִים וְחָרַב הַבַּיִת.**

וְהִנֵּה, אֵין לָהּ שְׁנָה שְׁאֵין קָלְלָתָהּ מְרַבָּה מִחִבְרָתָהּ, וְ"כָל
דוֹר שְׁאֵינּוּ נִבְנָה בְּיָמָיו מַעֲלִין עָלָיו כְּאֱלוֹ הוּא הַחֲרִיבוֹ"
(ירוּשָׁלַמִי יוֹמָא א, א). נִמְצָא שֶׁבְּכָל שְׁנָה וְשְׁנָה, אֱלוֹ
הֵינּוּ זְכָאִים הִיָּה הַמְקַדֵּשׁ נִבְנָה, וּמִשְׁלֵא נִבְנָה - כְּאֱלוֹ
חֶרֶב, וּכְבִּיכּוֹל בְּכָל שְׁנָה מִתְחַדֵּשׁ חֶרֶב חֲדָשׁ.
אִם כֵּן, בְּכָל שְׁנָה כְּשִׁמְגִיעַ יוֹם עֲשֵׂרָה בְּטִבֵּת, שְׁאֵז הַחֵל
לְמַעֲלָה מִשְׁפֵּט הַחֶרֶב, יוֹשְׁבֵי בַיִת דֵּין שֶׁל מַעֲלָה

וּגְזוּרִים אֶת הַחֶרֶב שֶׁל אוֹתָהּ שְׁנָה.
וּמוֹסִיף ה"חַתֵּם סוֹפֵר", שְׁדָבַר זֶה מְרַמֵּז בְּפִירוּשׁוֹ שֶׁל
רַבִּי שִׁמְשׁוֹן מְאוֹסְטְרוֹפּוֹלִי זצ"ל: **דּוּעַ שֶׁעַל צָרָה שֶׁל
אֲבִלוֹת, כְּגוֹן יוֹם שְׁמִתוֹ בּוֹ אֲבִיו וְאִמּוֹ, אֵין אָנוּ מִתְעַנִּים
בְּשַׁבָּת, אֲבָל תַעֲנִיית חָלוּם מִתֵּר לְהִתְעַנּוֹת, כִּי יֵשׁ לוֹ
עֲנָג מִכָּה שֶׁמִּפִּיג אֶת צַעְרוֹ עַל הַחָלוּם הִרַע שֶׁחָלַם עַל
אִיזוֹ צָרָה שְׁעֵתִידָה לְבוֹא עָלָיו. לְכֵן, תַעֲנִיית תִּשְׁעָה
בָּאֵב, שֶׁהִיא עַל צָרָה שֶׁעָבְרָה, אֵינָה דוֹחָה שַׁבָּת, אֲבָל
תַעֲנִיית עֲשֵׂרָה בְּטִבֵּת, שֶׁהִיא עַל בְּטוֹל צָרָה עֲתִידִית -
עֲנָג הוּא, וְלְכֵן דוֹחָה שַׁבָּת.**

יוֹצֵא מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים, שֶׁבְּכָל שְׁנָה וְשְׁנָה בְּעֲשֵׂרָה
בְּטִבֵּת יוֹשֵׁב הַקֶּבֶ"ה עִם פְּמִלְיָה שֶׁל מַעֲלָה וְדוֹן הָאֵם
יִבְנָה בַיִת הַמְקַדֵּשׁ בְּאוֹתָהּ שְׁנָה אוֹ חֲלִילָה לֹא.
וּלְפִי זֶה יִבְאֵר מִפְּנֵי מָה נִשְׁאָר צוֹם עֲשֵׂרָה בְּטִבֵּת עַל
כִּנּוּ גַם לְאַחַר חֶרֶב בַּיִת שְׁנִי וְלֹא הֶעֱתַק לְמוֹעֵד שְׁבוֹ
הַחֵל הַמְצוֹר בְּבַיִת שְׁנִי - כ"ב בְּנִיסָן. כְּאִמּוֹר, עֲשֵׂרָה
בְּטִבֵּת הוּא מַעֲיִן יוֹם דֵּין, שְׁבוֹ נְדוּנִים יִשְׂרָאֵל מִדֵּי שְׁנָה
הָאֵם יִבְנָה בַיִת הַמְקַדֵּשׁ, לְכֵן הַתַעֲנִיית בַּיּוֹם הַזֶּה נוֹתֵרָה
עַל כְּנֵה.

(רַבִּי בְרוּךְ רוֹזֵנְבִלוֹם שְׁלִיט"א - נַעֲיֵמוֹת יֵאֵמְרוּ חֲנוּכָה
עֲשֵׂרָה בְּטִבֵּת)

עֲנִישֵׁי שְׁמַיִם בְּמִדָּה כְּנִגְדַּת מִדָּה

וְלֹא יִכְלוּ אֲחֵיו לַעֲנוֹת אוֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵיו (מֵה, ג)
עַל פְּסוּקָה זֶה מוֹבָא בְּמִדְרָשׁ (בְּרַאשִׁית רַבָּה צג, י'): "אֲבָא

מכונה, והמכונה התקלקלה ומחפכים לטכנאי שיבוא לתקן אותה. הבעיה היא, שהחולה היא בצום כבר מאתמול, והרעב והצמא הציקו לו. כל בקשותיו לאכל משהו קטן, לשתיית כוס מים, לא הועילו לו, האחות הודיעה: הטפול חייב להתבצע בצום. המקסימום שהרשתי לה היה להרטיב את השפתיים עם מעט מים. משום מה, הטפול במכונה התעכב, והאיש ממשיך עד כדי בכי: "אני רוצה לאכל. אני רוצה לשתייה". הרב זילברשטיין שעמד בסמוך, התקשה לראות את יסוריו, ונגש אליו כדי לומר לו כמה מלות עזרה.

כשהחולה ראה את הרב, פתח פיו ואמר: "כבוד הרב! אני יודע בדיוק למה זה קורה לי! הייתי בחור ישיבה ועזבתי את הכל. בעקב וזלזלתי בצומות ולא צמתי אף לא באחד מהם. עכשו הראו לי משמרים: לא רציתי לצום - תצטרף לצום בעל כרחך!

אמר לו הרב זילברשטיין: אתה יודע מה התאריה היום? עשרה בטבת!

המכונה התקלקלה בדיוק בעשרה בטבת כדי שהלה יצום בעל כרחו ביום זה, מדה פנגד מדה על כף שלא צם ביום זה כשהיה עליו לצום.

אוי לנו מיום הדין. שום דבר אינו סתם ככה. הכל מחשבון פתכלית הדקדוק. (רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך)

כהו ברהל אמר: אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה. יוסף קטנן של שבטים היה, ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו, לכשיבא הקדוש ברוך הוא ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא, על אחת כמה וכמה". האחים ראו, עין בעין, את המדה פנגד מדה שיש בדיני שמרים. יוסף אמר עליהם שהם קוראים לבני השפחות עבדים - לעבד נמכר יוסף. יוסף אמר עליהם שהם חשודים על עריות - אשת פוטיפר העלילה עליו עלילה של עריות. יוסף אמר עליהם שהם אוכלים איבר מן החי - בשל כף המצרים אינם אוכלים בשר, כה מביא התרגום אוגלוס.

אוי לנו מיום הדין, אמרו האחים: ומה יוסף שהתפונן בכל מה שעשה לשם שמרים, נענש על כל פרט ופרט, אנחנו שמכרנו אותו, שהפשטנו אותו והשלקנו אותו לבור מלא בנחשים ועקרבים, ולא הקשבנו כשהתפונן בפנינו על נפשו - על אחת כמה וכמה שנענש.

ביום הדין הגדול והנורא שום פרט לא ישכח. כל מעשה, כל דבור, יבוא בחשבון.

* ספר רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שפעם אחת, כשהיה בבית החולים איכילוב, ראה אחות נגשת כל כמה דקות לחולה ששכב שם ומנסה להרגיע אותו... מה קרה? החולה היה צריף לעבר טפול באיזושהי

מעונינים להנציח את העלון הבא לזכות יקירכם?
צרו איתנו קשר במייל: zaida@kerenh.org.il

**רוצים את העלון אצלכם?
שלחו בקשה לדוא"ל zaida@kerenh.org.il ונשלח אליכם!**

ת.ד. 257 בני ברק או בהעברה לבנק הפועלים סניף 655 מס' ח-1: 339991 קרן הסעה וסיוע לתלמידי החינוך העצמאי ע"ד 95-659-804-5 התרומות מוכרות לצרכי מס לפי סעיף 46 כמו"כ ניתן לתרום בקלות ובמהירות בכל עמדות "נדרים פלוס" ברחבי הארץ